

С. С. Герасименко,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри статистики, інформаційних
технологій та математичних методів в економіці,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
E-mail: serguy106@ukr.net
ResearcherID: K-5722-2018,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6522-3091>;

В. В. Герасименко,

студент спеціальності "Економічна кібернетика",
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
E-mail: valikgera2002@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0009-0008-3899-1993>

Безробіття в Україні та світі: стан і перспективи

Стаття присвячена розгляду тенденцій безробіття, закономірностей і чинників, що її обумовлюють, у світі та в окремих країнах, проблем ефективної зайнятості населення та запобігання масовому безробіттю. Високий рівень безробіття і великі масштаби бідності, мала кількість вільних робочих місць за значної кількості незайнятих, які претендують на кожну вакантну посаду, окреслюють негативні риси вітчизняного та регіональних ринків праці. Особливе місце серед цих проблем належить безробіттю, яке набуло великих масштабів практично серед усіх верств населення, погіршило його добробут і умови життя, стало однією з глобальних проблем світу.

Посилена увага вчених-економістів до дослідження та вирішення проблем безробіття мала місце завжди, упродовж усього розвитку історії економічної думки. Переважно в основі всіх економічних теорій перебуває питання пошуку важелів та інструментів подолання цього явища, спираючись на механізм забезпечення повної зайнятості. Огляд існуючих напрацювань науковців щодо сутності та проблем безробіття свідчить про неоднозначність підходів до вирішення спектра проблем, пов'язаних із цим явищем.

У зв'язку з цим оцінка, моделювання та прогнозування ринку праці сьогодні посідають провідне місце в соціально-економічних дослідженнях. У статті обґрунтовується можливість оцінювання й аналізу рівня та динаміки безробіття як важливої складової ринку праці під впливом таких чинників, як спосіб господарювання та його структурні зміни, технічний та організаційний рівень підприємництва, збалансованість структури засобів виробництва й робочої сили, загальний стан розвитку системи господарювання. Розглянуто і порівняно зміст соціальних програм захисту безробітних окремих країн.

У статті проблема оцінювання та визначення закономірностей впливу чинників на коливання рівня безробіття розглядається з залученням інформації про динаміку реального валового внутрішнього продукту та інфляції, які використовуються для узагальнюючої оцінки поточного стану економіки країни. У подальшому рекомендовано розробляти основні засади політики стабілізації цін, платіжного балансу та структурних перетворень, зважаючи на їхній вплив насамперед на зайнятість та доходи населення в цілому та його окремих груп, наслідком чого мають стати відповідні покращення структури ринку праці, зокрема скорочення рівня безробіття. Визначення міри і напрямку впливу цих заходів на економіку певної країни має стати наступним етапом дослідження.

Ключові слова: ринок праці, тенденції безробіття, статистичне оцінювання, заходи зі скорочення безробіття, майбутнє ринку праці.

Вступ. Сталий розвиток визначений як головний напрям руху у планах розвитку більшості держав та міжнародних організацій – від Організації Об'єднаних Націй, яка ухвалила документ за назвою "Цілі сталого розвитку", до широкої громадськості, яка планує своє життя в умовах постійних змін в економіці та суспільстві, притаманних ХХІ століттю. Однією з головних проблем, що вимагає

свого вирішення для забезпечення сталого розвитку, є скорочення безробіття. Для визначення шляхів вирішення цієї проблеми з'являється все більше публікацій, автори яких для обґрунтування своїх думок використовують статистичні підходи та методи (хоча слід зауважити, що в деяких працях таке обґрунтування відсутнє).

Метою статті є огляд деяких публікацій, присвячених питанням характеристики ринку праці, узагальнення поглядів науковців і практиків на

поточний стан і тенденції його розвитку, здійснення порівняльної характеристики економічного розвитку та рівня безробіття деяких економічно розвинених країн світу й України, обґрунтування пропозицій щодо змін до нормативних і законодавчих документів, реалізація положень яких забезпечить виконання основного завдання ринку праці в умовах прискореного сталого розвитку суспільства – забезпечення рівноваги між попитом і пропозицією.

Аналіз досліджень і публікацій. Зростаючий інтерес економістів до вивчення та вирішення проблеми безробіття спостерігається протягом всієї історії розвитку економічної думки. Огляд попередніх наукових досліджень природи та проблем безробіття показує, що підходи до вирішення різних проблем, пов'язаних з безробіттям, є неоднозначними. Економічна теорія в цілому значною мірою базується на питанні про те, як знайти засоби та інструменти для подолання цього явища, спираючись на механізми, що забезпечують повну зайнятість.

Так, А. Сміт постулював, що збільшення сукупного доходу або збільшує зайнятість, або гарантує зростання могутності нації [1]. За словами Ж. Б. Сея, це опосередковано впливає на баланс ринку, відсутність безробіття чи нестачі робочої сили. Якщо останні витрачають частину свого доходу на заощадження, попит впаде, що приведе до скорочення виробництва та безробіття [2].

У своєму дослідженні Т. Кім аналізує вплив глобалізації та регіоналізації, трансформації та структурних змін на безробіття в контексті неконтрольованих соціальних змін, порівнює показники безробіття в різних національних перехідних системах, проводить аналіз і пропонує ряд заходів щодо соціального захисту для безробітних [3].

Спробу визначити з допомогою математичних розрахунків еволюцію рівнів безробіття та зайнятості за відхиленнями між фактичним і потенційним виробленим валовим національним продуктом (ВНП) зробив американський учений А. Оукен. Він сформулював закон, згідно з яким кількість безробітних має залишатися постійною, коли реальний ВНП зростає приблизно на 2,7% на рік. На кожні 2% збільшення реального ВНП безробіття зменшується на 1%. Подібним чином, на кожні два відсоткові пункти зниження темпу зростання ВВП рівень безробіття зростає на один відсотковий пункт [4]. Закон Оукена дозволяє визначити нормальний рівень безробіття, що, як відомо, зростає в результаті розвитку ринкової економіки. Наприклад, природний рівень безробіття у США був встановлений на рівні 4% у 1960-х роках і 6–7% – у 1980-х роках. В інших країнах він може бути нижчим через менші розміри і/або мобільність ринку праці.

Закони ринку говорять про те, що за інших рівних умов зростання попиту на будь-який товар, у тому числі на роботу та працю, спричиняє зростання його ціни. Збільшення попиту на робочу силу призведе до зменшення безробіття і, як наслідок, до підвищення заробітної плати. У цьому випадку зростає платоспроможний попит населення на споживчі товари. Але згідно з цим самим законом, ціни на споживчі товари зростатимуть ще швидше, що призведе до знецінювання грошових доходів населення та до інфляції.

Ознайомившись з науковими публікаціями з питань безробіття можна констатувати відсутність єдиного бачення природи цього складного та багатогранного явища. Певне узагальнення думок вчених звучить так: безробіття – це широкомасштабна соціальна ситуація в країні, спричинена економічними, політичними чи соціальними факторами через обмежену кількість вакансій або недостатню конкурентоспроможність на ринку праці.

Результати для обговорення. Безробіття є і залишається основою економічних та соціальних дискусій. Фінансова криза у 2008 році та наступна криза, яка розпочалась у 2013 році, суттєво підняли рівень безробіття. Розроблені у цей час і впроваджені структурні реформи мали стати найважливішим компонентом стимулювання економічного зростання та зайнятості. Це було пов'язано з тим, що зростання безробіття не зачіпає однаково всі категорії працівників.

Молоді працівники, менш освічені особи та меншою мірою – жінки становлять вразливі групи. Високі рівні їх безробіття спонукають уряди здійснювати цілеспрямовану діяльність, скеровану на покращення освіти, зменшення витрат на догляд за дітьми, активізацію самозайнятості тощо.

Огляд сучасної літератури про вплив реформ ринку продукції та праці на безробіття може бути узагальнений у формі оцінок впливу різних типів дерегуляції щодо різних типів працівників. При цьому зауважено, що суворіше законодавство про захист зайнятості передбачає збільшення витрат працедавця при звільненні персоналу, а це апріорі негативно впливає на попит на робочу силу: фірми знижують рівень найму, а рівень безробіття збільшується [5; 6]. Щоб компенсувати більші витрати при звільненні, фірми пропонують нижчу заробітну плату. Однак вихідну допомогу можна розглядати як додатковий дохід для робітників. Якщо працівники є нейтральними до ризику, то неважливо, надходить дохід від заробітної плати чи вихідної допомоги. Заробітна плата коригується, і на рівень безробіття це не впливає [7]. З іншого боку, зі зниженням попиту середній час, який шукачі роботи проводять у безробітті до пошуку нової роботи, збільшується, а безробіття стає довготривалим. Робітники більш охоче приймають ниж-

чу заробітну плату, щоб зберегти свою роботу, і рівновага на ринку праці відновлюється [8]. Як результат, захист зайнятості знижує оборот робочої сили (як наймання, так і звільнення) і продовжує тривалість безробіття. Чистий вплив на сукупний рівень безробіття залишається неоднозначним.

При цьому дерегуляція ринку праці через менш суворе законодавство про захист зайнятості може дати різні результати. У короткостроковій перспективі це призводить до зниження заробітної плати, а отже, до збільшення прибутку для фірм. Це або не впливає на безробіття [9], або спочатку нарощує звільнення більше, ніж створює робочі місця, і у такий спосіб збільшує безробіття [10]. У

На початок 2020 року рівень безробіття в США перебував на мінімальній з 1969 року позначці – 3,6%. Скороченню безробіття багато в чому сприяло зниження чисельності економічно активного населення. У квітні 2020 року воно скоротилося ще на 490 тис. осіб передусім через зростання числа пенсіонерів і студентів денних ЗВО, що не потребують роботи. При цьому економіка США за той самий місяць збільшила число робочих місць на 263 тисячі, що, природно, позитивно позначилося на динаміці показників безробіття. Це збільшення відбувалося на тлі зростання економіки США, яке безупинно продовжується вже понад 35 років (рис. 1, побудовано за даними [11]).

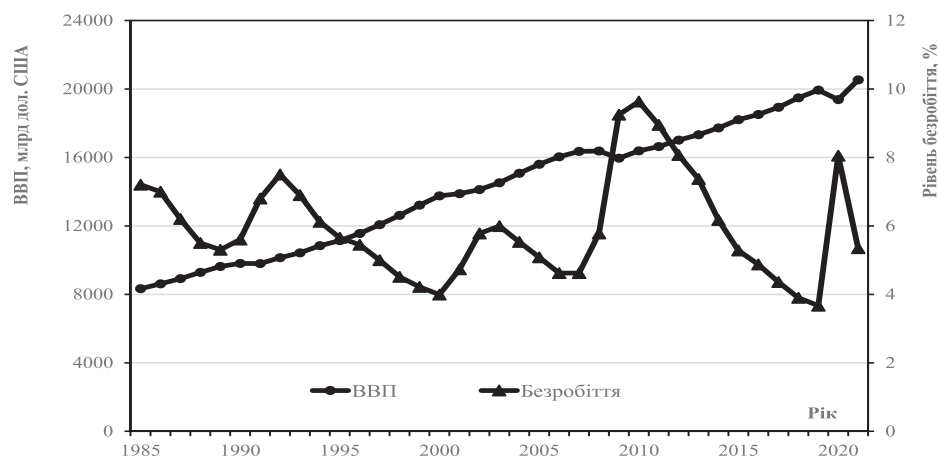

Рис. 1. Реальний ВВП (млрд дол. США) та рівень безробіття (% трудових ресурсів), США, 1985–2021 рр.

довгостроковій перспективі через вищі прибутки залучаються нові фірми, які наймають нових робітників, і таким чином рівень безробіття падає.

Оскільки на проведення структурних реформ може знадобитися час, розумно припустити, що рівень безробіття не впливає на поточний рівень регулювання на ринках товарів та праці. У цьому випадку регресія з фіксованим ефектом є неупередженою у діловому циклі, а отже, стає найкращою оцінкою, яку можна зробити. Відповідно до емпіричних і теоретичних висновків авторів досліджень, цей результат показує, що дерегуляція ринку праці може негативно вплинути на безробіття в короткостроковій перспективі, тоді як позитивний вплив (тобто зменшення рівня безробіття) відбувається лише в довгостроковій перспективі.

Для розгляду тенденцій безробіття в роботі визначено чотири економічно розвинені країни світу – Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Федеративна Республіка Німеччина та Японія. Масштаби економіки цих країн обумовлюють вплив подій, що в них відбуваються, на решту країн світу. Тому тенденції безробіття, відповідно до засад закону Оукена, розглянуто у взаємозв'язку з тенденціями розвитку економіки цих країн, які загально прийнято характеризувати динамікою реального ВВП.

Така сама позитивна тенденція щодо рівня безробіття, як і у США, спостерігається і у Великій Британії. Зокрема, якщо порівнювати показники рівня зайнятості за останні 35 років, то останнє значення 74,1% (рівень 2021 р.) виявилось найвищим. Це є однією з ознак сталого зростання економіки, графік тенденції якої (рис. 2, побудовано за даними [11]) дуже подібний до такого графіку для США.

Усі останні роки безробіття в Федеративній Республіці Німеччині в умовах економічного підйому і наростаючого дефіциту кадрів неухильно знижувалося. Наприкінці 2019 року її рівень впав до рекордно низьких 4,8%, а число тих, які не мають роботи, скоротилося до приблизно 2,2 мільйона осіб. Аналогічно до США і Великої Британії, у ФРН у цей період спостерігалось зростання економіки (рис. 3, побудовано за даними [11]).

Економіка і безробіття в Японії характеризуються тими самими тенденціями, як у трьох розглянутих вище країнах (рис. 4, побудовано за даними [11]).

Незважаючи на такі позитивні тенденції як в економіці, так і на ринку праці, у кожній із розглянутих чотирьох країн існують і постійно вдосконалюються соціальні програми допомоги безробітним.

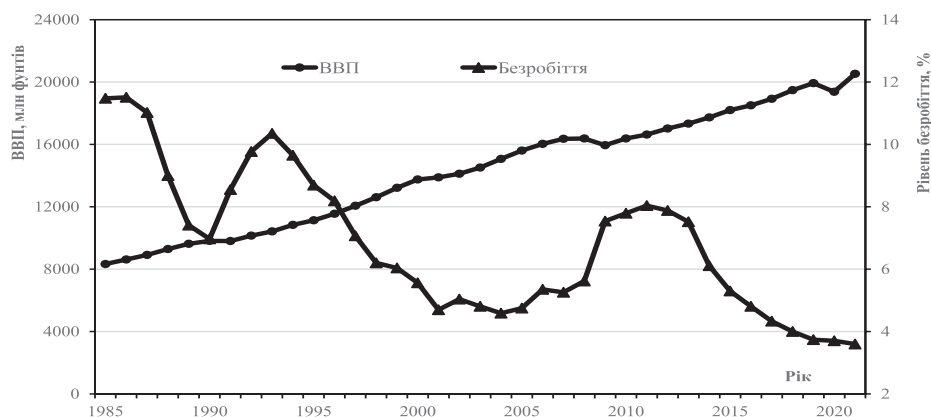

Рис. 2. Реальний ВВП (млн фунтів) та рівень безробіття (% трудових ресурсів), Велика Британія, 1985–2021 рр.

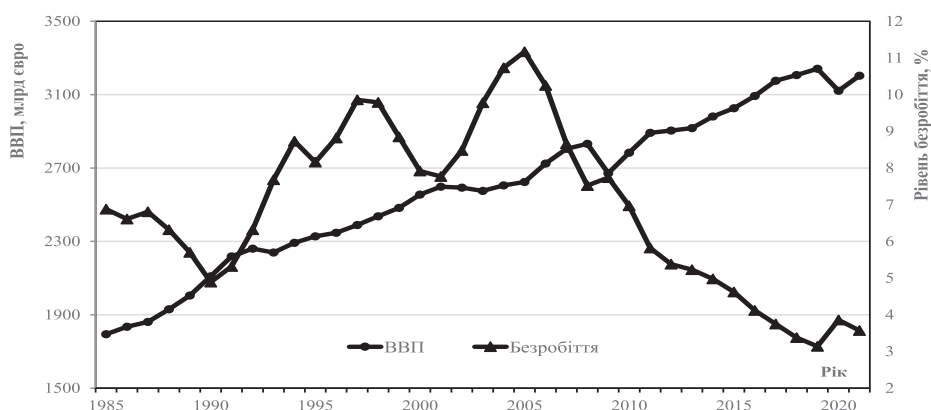

Рис. 3. Реальний ВВП (млрд євро) та рівень безробіття (% трудових ресурсів), ФРН, 1985–2021 рр.

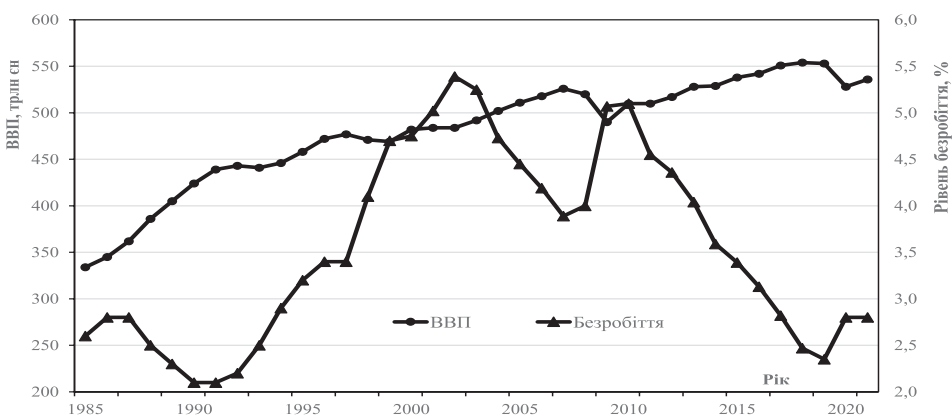

Рис. 4. Реальний ВВП (трлн єн) та рівень безробіття (% трудових ресурсів), Японія, 1985–2021 рр.

Зокрема, у США кожен громадянин, який втратив роботу, може розраховувати на отримання державних гарантій і підтримки. Однак для цього необхідно довести, що ти дійсно її потребуєш. Якщо всі документи в нормі, щомісяця безробітний може отримувати до половини (46–49%) свого останнього окладу. Стандартно допомога по безробіттю виплачується протягом 6,5 місяців, проте цей термін може бути збільшений ще на 7 або 13 тижнів залежно від штату і умов життя безробітного [12].

У Великій Британії середня величина виплат по безробіттю становить 250 фунтів на місяць, тоді як

стабільний середній заробіток за тиждень становить 467 фунтів (з вирахуванням державних податків – 373 фунта). При цьому безробітний зобов'язаний надати докази, що він дійсно шукає роботу. Для цього претендентові необхідно зареєструватися на урядовому сайті вакансій і створити обліковий запис електронної пошти. Після цього кожні два тижні він зобов'язаний ходити в центр зайнятості та підтверджувати своє трудове становище [13].

У ФРН допомоги по безробіттю виплачуються не з держбюджету, а з фонду, який формується з відрахувань усіх працюючих до Федерального

агентства з праці (Bundesagentur für Arbeit, BA). Страховий внесок становить 2,4% від зарплати до вирахування податків і відрахувань (брутто-зарплата), які роботодавець автоматично переводить до BA. Допомога передбачена тому, хто в останні 30 місяців до подачі заявки платив внески як мінімум 12 місяців. Час, протягом якого можна отримувати допомогу по безробіттю, залежить від того, як довго найманий працівник платив внески. Враховується й інший фактор – вік. Якщо заявку на допомогу подає найманий працівник молодше 50 років, то він буде отримувати її 12 місяців, якщо ж претенденту понад 50 років, то тривалість отримання допомоги поетапно збільшується до 24 місяців. І навіть якщо через два роки безробітний так і не зміг знайти підходящу роботу, то і в цьому випадку він не залишається без підтримки, але отримуватиме її вже з державної системи соціальної допомоги, що офіційно іменується “допомога з безробіття 2” [14].

В Японії страхування по безробіттю звучить як допомога з зайнятості. Ця назва вказує на ставлення уряду до допомоги як до виплати по сприянню зайнятості. Для отримання права на виплату мають дотримуватися дві умови:

1) працівник повинен пропрацювати на останньому робочому місці не менше 6 місяців (на момент подачі заяви враховуються останні 2 роки життя);

2) у період зайнятості заявник обов'язково повинен бути застрахований.

Крім стандартної допомоги по безробіттю, розрізняють також допомогу для сприяння зайнятості, допомогу на навчання, допомогу зайнятим людям похилого віку, постійно виплачується допомога по догляду за членами сім'ї (дитиною, інвалідом). Тривалість виплат в Японії варіює залежно від умов втрати роботи і тривалості виплати внесків. Найбільший резерв розрахований для людей, які потрапили під скорочення по штату або у зв'язку з банкрутством компанії, він становить 90–330 днів. В інших випадках період виплат приймається в 90–150 днів [15].

Тенденціям ринку праці України притаманні як світові, так і національні тренди. Так, відповідно

до засад закону Оукена, зміни на цьому ринку, так само, як і в розвинених країнах, тісно корелюють з розвитком економіки. А економіка України за роки її незалежності характеризувалася в окремі періоди суттєвими відмінностями. Вважається, що показники інфляції, які характеризують зростання цін у поточному році порівняно з попереднім, об'єктивно відображують економічні тенденції. Розглядаючи динаміку показників інфляції в Україні, можна виділити:

- гіперінфляцію 1992–1995 рр.;
- зменшення її темпів у 1996–1997 рр.;
- вплив світової фінансової кризи і підвищення темпів інфляції у 1998–2000 рр.;
- незначні коливання (крім кризового 2008 р.) у 2001–2013 рр.;
- агресію Росії і стрибок інфляції у 2014–2015 рр.;
- подальшу тенденцію до скорочення темпів інфляції.

У періоди високої інфляції її рівні були такими, що, за порівняннями МВФ, Україна входила до 10 країн світу з найвищими темпами інфляції: це було у 1992–1995, 2008–2009 та 2014–2015 рр. [16]. Тобто економіка України дуже чутлива до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх подій.

Виникнення диспропорції між пропозицією і попитом після розпаду Радянського Союзу стало основною причиною галопуючої інфляції в 1992–1994 рр., що було пов'язано з розривом господарських зв'язків із підприємствами, розміщеними за межами України. Взаємообмін продукцією між ними забезпечував українські підприємства сировиною, матеріалами й обладнанням та визначав головні напрямки для реалізації продукції цих підприємств за межі України. Для відновлення економічних зв'язків між підприємствами колишнього СРСР у нових політичних умовах або встановлення нових із новими партнерами був потрібен час. Тому у період 1992–1994 рр. спостерігалася різке скорочення ВВП України, яке в подальшому дещо загальмувалося, але тенденція до зростання відновилася лише з 1999

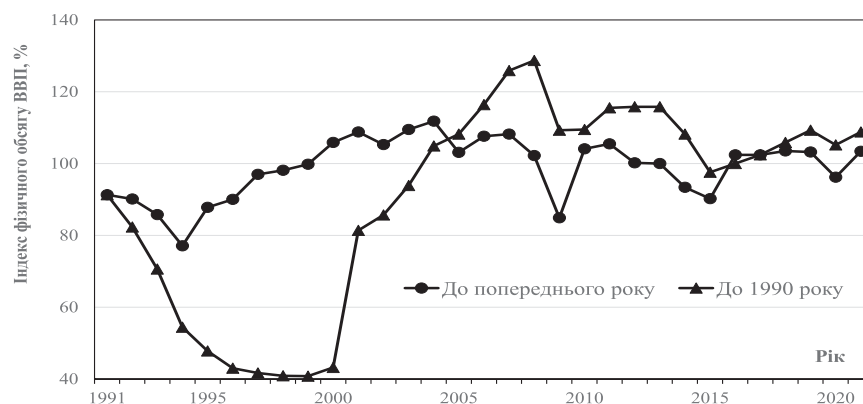

Рис. 5. Індеси фізичного обсягу ВВП, Україна, 1991–2021 рр., %

р., а рівень 1990 року був досягнутий лише у 2005 р. (рис. 5, побудовано за даними [17]).

Галопуюче скорочення виробництва у 1992–1995 рр. справило миттєвий негативний вплив на ринок праці. Так, у 1992–2000 рр. спостерігалось стале скорочення зайнятого населення, реальних грошових доходів та реальної заробітної плати, що мало б скоротити платоспроможний попит у цій період і тим самим певною мірою запобігти надвисоким темпам інфляції. Але у ситуацію втрутився чин-

ник зовнішньої міграції. Значна частина населення України працеспроможного віку через зникнення місця прикладання робочої сили в Україні виїхала на заробітки за кордон. Офіційних даних щодо кількості таких осіб немає, її оцінюють в інтервалі від двох до п'яти млн осіб. Ці заробітчани почали надсилати до України своїм родичам значні суми грошей, що нівелювали скорочення доходів населення, яке залишилося в Україні, але негативно вплинуло на інфляцію. У наступні роки ситуація як в економіці,

Таблиця 1

Основні показники ринку праці, Україна, 2015–2021 рр.

Рік	Робоча сила, тис. осіб	Зайняте населення, тис. осіб	Безробітне населення, за методологією МОП, тис. осіб	Середньомісячна заробітна плата, грн	Реальна зарплата, % до попереднього року
2015	18097,9	16443,2	1654,7	4195	–
2016	17995,1	16276,9	1678,2	5183	109,0
2017	17854,4	16156,4	1698,0	7104	119,1
2018	17939,5	16360,9	1578,6	8865	112,5
2019	18066,0	16578,3	1487,7	10497	109,8
2020	17669,8	15915,3	1674,2	11591	107,4
2021	17405,0	15610,0	1711,6	14014	110,5
2021, % до 2015	96,2	94,9	103,4	x*	190,3

* Порівняння в динаміці номінальної заробітної плати не має сенсу, оскільки суми виплачених грошей без урахування інфляції не можуть слугувати базою для висновків.

так і на ринку праці поступово виправилася (табл. 1, побудовано за даними [17]).

У 2015–2021 роках ринок праці України був стабільним, показники не зазнали значних змін, хоча епідемія ковіду у 2020–2021 рр. змінила на негативні тенденції робочої сили, зайнятого і безробітного населення. Водночас оплата праці значно збільшилася – реальна зарплата зросла майже удвічі.

Наразі ринок праці в Україні характеризується значним рівнем довготривалого безробіття. Окрім безробіття, проблема реалізації потенціалу робочої сили загострюється високим рівнем трудової неактивності. Кількість економічно неактивного населення становить понад третину осіб у віці 15–70 років, кожен другий з яких є пенсіонером, а кожен п'ятий – студентом, учнем або самозайнятим. Значна частка безробітної молоді залишається безробітною після закінчення шкіл, професійних училищ та закладів вищої освіти.

Ринку праці України також притаманна значна частка прихованого безробіття. Такий стан є наслідком низки проблем і протиріч, які не вирішуються протягом тривалого часу і загострюються в період складних соціально-економічних негараздів. Серед них можна вказати на надмірну зарегульованість трудових відносин, невідповідність кон'юнктури ринку праці ринку освітніх по-

слуг, слабкий ступінь використання економічних механізмів, що сприяють створенню нових якісних робочих місць і залученню молоді та висококваліфікованих працівників.

Результати дослідження поточної демографічної ситуації свідчать про зменшення частки молоді та працівників працездатного віку у складі робочої сили за одночасного збільшення частки активних пенсіонерів у складі працездатного населення. Слід також зауважити на масштабне використання таких форм зайнятості, як робота на умовах неповного робочого часу, неформальна зайнятість, робота на відстані за вільним графіком, виконання службових обов'язків поза межами офісу.

Упровадження інновацій та автоматизації обумовлюватиме зникнення монотонних, повторюваних або трудомістких процесів, замість яких з'являться робочі місця, що вимагатимуть опанування новітніх технологій, поглиблених знань інженерії та математики. Працівники, які виконують роботу, що не під силу машинам, стануть особливо цінними, а креативність, уява, інновації та дизайнерські навички будуть затребувані роботодавцями. Також працівники повинні бути готовими набувати нових навичок у будь-якому віці, здобувати новий досвід, випробовувати себе в різних якостях і бути готовими до перекваліфікації у будь-який час.

Ураховуючи наведене, можна зробити висновок, що майбутній ринок праці характеризуватиметься стрімким упровадженням робототехніки та штучного інтелекту і зазнаватиме впливу змін у чисельності, віковій структурі та розміщенні населення як всередині країни, так і між країнами.

Висновки та напрями подальших досліджень.

На наш погляд, проблеми, пов'язані зі зростанням безробіття, потребують реформування ринку праці для розроблення заходів щодо максимального залучення робочої сили шляхом створення сприятливих умов праці для молоді та забезпечення отримання нею навичок для опанування сучасними професіями. Це потребує розроблення відпо-

відних державних програм, скерованих на зміцнення економічного зростання, раціонального розподілу робочої сили, що має привести до підвищення добробуту населення та зменшення нерівності його доходів. Такий підхід спонукатиме роботодавців до створення робочих місць за новими напрямками діяльності, зумовить можливість забезпечення максимального використання професійних знань і навичок, створення гідних умов праці як на робочому місці, так для дистанційної зайнятості.

Оцінювання міри впливу цих заходів на економіку країни, її ринок праці та, зокрема, на рівень і структуру безробіття має стати наступним етапом дослідження.

Список використаних джерел

1. Бартош О. П. Соціальна політика та соціальна робота з безробітними у Великій Британії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. 2012. Вип. 24. С. 18–22.
2. Кім Т. І. Безробіття в трансформаційній економіці: причини, форми, тенденції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 "Економічна теорія". Харків, 2003. 20 с.
3. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Німецький досвід надання соціальної допомоги. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.77
4. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів. Київ: Наш формат, 2018. 722 с.
5. Сэй Ж.-Б. Трактат по политической экономии. Москва: Дело, 2000. URL: <http://ek-lit.narod.ru/saysod.htm>
6. Ширмер Я. Соціальна допомога в США. 2010. Центр соціально-економічних досліджень "CASE Україна". URL: https://case-ukraine.com.ua/content/uploads/2010/12/SA_In_USA_UKR.pdf
7. Burda M. Ch. & Funke M. Trade Unions, Wages and Structural Adjustment in the New German States. CEPR Press Discussion Paper. 1992. No. 652. URL: <https://cepr.org/publications/dp652>
8. Cahuc P., Zylberberg A. Économie du travail: la formation des salaires et les déterminants du chômage. Paris, Bruxelles: De Boeck Université, 1996. 608 p.
9. Bassanini A., Duval R. Employment patterns in OECD countries: reassessing the role of policies and institutions. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. 2006. № 35. 130 p. URL: <https://doi.org/10.1787/702031136412>
10. Cacciatore M., Fiori G. The macroeconomic effects of goods and labor markets deregulation. *Review of Economic Dynamics*. 2016. № 20. P. 1–24. DOI: 10.1016/j.red.2015.10.002
11. Okun A. M The Political Economy of Prosperity. New York: W. W. Norton & Company, 1970. 164 p.
12. Blanchard O., Wolfers J. The Role of Shocks and Institutions in the Rise of European Unemployment: The Aggregate Evidence. *The Economic Journal*. 2000. Vol. 110. No. 462. P. C1–C33. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00518>
13. Blanchard O., Giavazzi F. Macroeconomic Effects of Regulation and Deregulation in Goods and Labor Markets. *The Quarterly Journal of Economics*. 2003. Vol. 118, Issue 3. P. 879–907. URL: <https://doi.org/10.1162/00335530360698450>
14. Takenaka H. Reforming Japan's social security system. *The Japan times*. 03.03.2020. URL: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2020/03/03/commentary/japan-commentary/reforming-japans-social-security-system/>
15. Офіційний вебсайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.03.2023).
16. World Development Indicators. The World Bank. URL: <https://datacatalog.worldbank.org/search/dataset/0037712/World-Development-Indicators> (дата звернення: 01.03.2023).
17. Жолудь О. Інфляція в Україні: Минуле, Сьогодення та Майбутнє. *Макроекономіка. VoxUkraine*. 31.03.2015. URL: <https://voxukraine.org/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr>

References

1. Bartosh, O. P. (2012). Sotsialna polityka ta sotsialna robota z bezrobitnymy u Velykii Brytanii [Social policy and social work with the unemployed in Great Britain]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho*

universytetu. Seriiia "Pedagogika, sotsialna robota" – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series "Pedagogy, social work", 24, 18–22 [in Ukrainian].

2. Kim, T. I. (2003). Bezrobittia v transformatsiinii ekonomitsi: prychny, formy, tendentsii [Unemployment in the transformational economy: causes, forms, trends]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].

3. Mishyna, S., & Mishyn, O. (2021). Nimetskyi dosvid nadannia sotsialnoi dopomohy [German experience in providing social assistance]. *Efektivna ekonomika*, 9. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.9.77 [in Ukrainian].

4. Smith, A. (2018). *Doslidzhennia pro pryrodu i prychny bahatstva narodiv [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations]*. Kyiv: Nash format [in Ukrainian].

5. Say, J.-B. (2000). *Traktat po politycheskoi ekonomii [A Treatise on Political Economy]*. Moscow: Delo. Retrieved from <http://ek-lit.narod.ru/saysod.htm> [in Russian].

6. Shirmer, Y. (2010). Sotsialna dopomoha v SSHA [Social assistance in the USA]. Center for socio-economic research "CASE Ukraine". *case-ukraine.com.ua*. Retrieved from https://case-ukraine.com.ua/content/uploads/2010/12/SA_In_USA_UKR.pdf [in Ukrainian].

7. Burda, M. Ch. & Funke, M. (1992). Trade Unions, Wages and Structural Adjustment in the New German States. *CEPR Press Discussion Paper, No. 652*. Retrieved from <https://cepr.org/publications/dp652>

8. Cahuc P., & Zylberberg A. (1996). *Économie du travail: la formation des salaires et les déterminants du chômage*. Paris, Bruxelles: De Boeck université [in French].

9. Bassanini, A., & Duval R. (2006). Employment Patterns in OECD Countries: Reassessing the Role of Policies and Institutions. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 35*. Paris: OECD Publishing. Retrieved from <https://doi.org/10.1787/702031136412>

10. Cacciatore M., & Fiori G. (2016). The macroeconomic effects of goods and labor markets deregulation. *Review of Economic Dynamics*, 20, 1–24. DOI: 10.1016/j.red.2015.10.002

11. Okun A. M. (1970). *The Political Economy of Prosperity*. New York: W. W. Norton & Company.

12. Blanchard, O., Wolfers, J. (2000). The Role of Shocks and Institutions in the Rise of European Unemployment: The Aggregate Evidence. *The Economic Journal*, 110, 462, C1–C33. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00518>

13. Blanchard, O., Giavazzi, F. (2003). Macroeconomic Effects of Regulation and Deregulation in Goods and Labor Markets. *The Quarterly Journal of Economics*, 118, 3, 879–907. Retrieved from <https://doi.org/10.1162/00335530360698450>

14. Takenaka, H. (03.03.2020). Reforming Japan's social security system. *The Japan times*. Retrieved from <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2020/03/03/commentary/japan-commentary/reforming-japans-social-security-system/>

15. Ofitsiyni vebseit Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. *www.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

16. World Development Indicators. The World Bank. *datacatalog.worldbank.org*. Retrieved March 01, 2023 from <https://datacatalog.worldbank.org/search/dataset/0037712/World-Development-Indicators>

17. Zholud, O. (2015). Inflation in Ukraine: Past, Present and Future. *Macroeconomics. voxukraine.org*. Retrieved from <https://voxukraine.org/en/inflation-in-ukraine-past-present-and-future>

S. S. Gerasymenko,

DSc in Economics, Professor,

Head of Department of Statistics, Information Technologies

and Mathematical Methods in Economics,

National Academy of Statistics, Accounting and Audit,

E-mail: sergey106@ukr.net

Researcher ID: K-5722-2018,

ORCID: 0000-0002-6522-3091;

V. V. Herasymenko,

Student of the Specialty "Economic Cybernetics",

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,

E-mail: valikgera2002@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0009-0008-3899-1993>

The Employment in Ukraine and the World: The Condition and Prospects

The article is devoted to analysis of tendencies in the employment, its patterns and determining factors in the world and selected countries, problems of the effective population's employment and prevention of the massive unemployment. The high level of unemployment and large scales of the poverty, small numbers of job vacancies along with large numbers of unemployed per job vacancy are explicit negative features of the domestic and regional labor markets. A problem of special importance is the unemployment that has gained

large scales in nearly all the strata of the population, worsened their welfare and life standards, to become a problem of global dimension.

Analysis and solutions of unemployment problems have always drawn the increased attention of researchers in economics throughout the history of economic thought. The search for levers and tools allowing for eliminating this phenomenon with reliance on the total employment mechanism has been central to all the economic theories. A review of scientific developments focused on the essence and problems of unemployment shows the variety of approaches to the solution of problems associated with this phenomenon.

In view of the above, assessment, modelling and forecasting of the labor market has a leading position in socio-economic studies. The article contains the author's substantiation of the feasibility of assessment and analysis of the level and dynamics of unemployment as an important component of the labor market under the impact of factors such as the economic mode and its structural change, the technical and organizational level of entrepreneurship, the balance between the structure of production means and workforce, the overall performance of business management system. An analytical review and comparison of the contents of social programs for protection of unemployed in selected countries is made.

The problem of assessment and determining the patterns of factor impact on the variations of unemployment level is addressed in the article on the basis of data on the dynamics of real gross domestic product and inflation, used for the aggregated assessment of the current performance of a national economy. It is recommended that the foundations of the policy on stabilization of prices, payment balance and structural transformations be developed in the future, given their impact on the employment and the income of the whole population and their groups, which consequence is supposed to be improvement of the labor market structure, unemployment reduction in particular. Determining the degree and vector of these measures' impact on a national economy will be the next phase of the study.

Key words: *labor market, unemployment tendencies, statistical assessment, measures on unemployment reduction, future of labor market.*

Бібліографічний опис для цитування:

Герасименко С. С., Герасименко В. В. Безробіття в Україні та світі: стан і перспективи. *Статистика України*. 2023. № 1. С. 77–85. Doi: 10.31767/su.1(100)2023.01.07

Bibliographic description for quoting:

Gerasymenko, S. S., & Herasymenko, V. V. (2023). Bezrobittia v Ukraini ta sviti: stan i perspektyvy [The Employment in Ukraine and the World: The Condition and Prospects]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 1, 77–85. Doi: 10.31767/su.1(100)2023.01.07 [in Ukrainian].